

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

13 ianuarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte

Iurie Diaconu,

Judecători

Liliana Catan, Ion Guzun,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 05 octombrie 2020, declarat de avocatul Vitalie Rotaru și inculpatul

Diacon Mihail XXXXXX.

<i>instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare,</i> <i>06.07.2016 – 01.07.2019,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>01.08.2019 – 05.11.2019,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>13.07.2020 – 05.10.2020,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>23.11.2020 – 13.01.2021.</i>

Asupra recursului menționat, Colegiul Penal

c o n s t a t a ț ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău din 01 iulie 2019, Diacon Mihail a fost condamnat în baza art. 190 alin. (5) Cod penal la 8 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a exercita activitate comercială pe un termen de 3 ani, cu executare în penitenciar de tip închis, de la reținere.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul lui Ciudin V. prejudiciul material în sumă de 14.000 euro și prejudiciul moral în mărime de 5000 lei, iar acțiunea civilă privind încasarea venitului ratat a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

2. Instanța de fond a constatat că la 30 aprilie 2010, inculpatul Diacon M., acționând din interes material, în scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului actului juridic,

prin comportament dolosiv, sub pretextul înstrăinării imobilului amplasat pe XXXXXXXX XXX, XXXXXXXX, a însușit de la Ciudin V. bani în sumă de 14.000 euro care, potrivit cursului valutar al BNM, constituiau 233.507,40 lei, asigurându-l pe acesta că va perfecta toate actele ce țin de tranzacția de vânzare-cumpărare, precum și va autentifica contractul în cauză la notar, promisiune care nu a fost realizată, ulterior dreptul patrimonial al lui Diacon M. asupra imobilului fiind grevat, asupra acestuia fiind aplicate unsprezece sechestre, Diacon M. tănuind informația ce vizează bunul indicat de autoritățile competente, cât și de Ciudin V., prin ce i-a cauzat părții vătămate un prejudiciu material considerabil în proporții deosebit de mari.

Potrivit art. 321 alin. (2) pct. 1), (6) Cod de procedură penală, instanța a dispus examinarea cauzei în lipsa inculpatului, or, acesta s-a eschivat de la prezentarea în instanță, în privința lui fiind intentat dosar de căutare.

Totodată, instanța a statuat că vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii de escrocherie a fost dovedită pe deplin prin probe administrate.

În același timp, este neîntemeiată versiunea apărării privind achitarea inculpatului pe motiv că nu au fost prezentate probe directe ce ar confirma vinovăția acestuia în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 190 alin. (5) Cod penal, deoarece probele administrate confirmă cu certitudine dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului actului juridic, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv, care a produs daune considerabile în proporții deosebit de mari, ce denotă realizarea laturii obiective a infracțiunii incriminate.

La stabilirea pedepsei inculpatului, instanța a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75 Cod penal.

3. Avocatul Serghei Mocanu a declarat apel, în numele părții vătămate Ciudin V., solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care de la inculpat să fie încasat venitul ratat în sumă de 16.929,24 euro, cheltuielile de asistență juridică – 10.000 lei și prejudiciul moral – 100.000 lei.

Apelantul a invocat că respingerea parțială a cerințelor indicate în acțiunea civilă este total nemotivată prin norme materiale, deci nu poate fi supusă criticii această soluție.

Astfel, hotărârea adoptată este nemotivată și contrară prevederilor art. 239-241 Cod de procedură penală.

4. Potrivit deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din **5 noiembrie 2019**, decizia motivată fiind pronunțată la **3 decembrie 2019**, apelul a fost admis, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

De la inculpat s-a încasat în beneficiul lui Ciudin V. prejudiciul moral în mărime de 20.000 lei.

În rest, sentința a fost menținută.

Examinarea cauzei în instanța de apel a avut loc în lipsa inculpatului, deoarece acesta nu s-a prezentat în ședința de judecată, fiind anunțat în căutare.

Instanța de apel a reținut că, avocatul inculpatului, Dumitru Cazacu, a solicitat respingerea apelului declarat și menținerea sentinței instanței de fond.

Totodată, sentința a fost contestată numai în latura civilă, iar în partea încadrării juridice a faptei și vinovăției inculpatului, sentința nu a fost atacată.

Astfel, mărimea prejudiciului moral solicitat în cuantum de 100.000 lei nu a fost dovedită și, cu toate că partea vătămată, fără îndoială, a avut de suferit, inclusiv moral, în urma acțiunilor inculpatului, fiindu-i cauzate stări de stres, disconfort, suferințe psihice, suma pretinsă este exagerată. Prin urmare, ținând cont de suferințele cauzate părții vătămate în urma acțiunilor infracționale ale inculpatului, o recompensă rezonabilă o constituie suma de 20.000 lei.

5. La 30 iunie 2020, avocatul Vitalie Rotaru și inculpatul au declarat apel, solicitând repunerea în termen a apelului, casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care ultimul să fie achitat, *pe motivul existenței relațiilor civile între părți, din motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat și acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii.*

Apelanții au indicat că inculpatul a fost reținut la 15.06.2020, ora 21.05, iar la 17.06.2020, în baza contractului încheiat, avocatul Vitalie Rotaru a făcut cunoștință cu sentința.

Hotărârea primei instanțe este nefondată și contrară prevederilor legale, urmând a fi casată pe motiv că instanța incorect a ajuns la concluzia că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii incriminate.

Totodată, în speță, se atestă existența unor raporturi exclusive de drept civil, or, temeiul aplicării răspunderii penale pentru escrocherie apare în cazul imposibilității apărării drepturilor subiective prin mijloacele justiției civile sau atunci când este vorba despre două subiecte ale unui raport juridic, urmând a fi verificată înainte de toate ipoteza egalității lor în drepturi și numai dacă există indici care exced limitele încălcării normelor dreptului civil, atunci se justifică intervenția legii penale. Situația din litigiu dintre părți este de ordin civil, fiind stabilit și faptul că părțile au convenit, prin recipisa din 15.05.2011, modalitatea de restituire a sumelor de bani incluzând și dobânzile de întârziere.

5.1. La 01 octombrie 2020, inculpatul a declarat *cerere de completare* a apelului, solicitând repunerea în termen a apelului, casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie achitat, *pe motivul existenței relațiilor civile între părți, din motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat și acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii.*

Apelantul a indicat că sentința este ilegală și neîntemeiată.

6. Potrivit Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 5 octombrie 2020, apelurile au fost respinse, ca nefondate.

Instanța de apel a reținut că, deși inculpatul, fiind audiat în instanța de apel, vina în comiterea infracțiunii incriminate nu a recunoscut-o, vinovăția acestuia este pe deplin dovedită prin probele administrate, inclusiv declarațiile părții vătămate și ale martorilor, precum și documentele cercetate.

Deci, instanța de fond, cercetând în cumul probele administrate prin prisma admisibilității, pertinentei și concludenței, utilității și veridicității, raportate la declarațiile date în ședința de judecată, a stabilit corect situația de fapt, dând faptelor reținute în sarcina inculpatului încadrarea juridică corespunzătoare, și anume art. 190 alin. (5) Cod penal, ca escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii și calităților substanțiale ale obiectului actului juridic,

dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv care a produs daune considerabile în proporții deosebit de mari.

Totodată, sunt nefondate alegațiile apărării că existența relațiilor civile dintre părți se demonstrează prin cartea de imobil, potrivit căreia inculpatul deține cu drept de proprietate încăperile de locuit din XXXXXXXX, XXXXXXXX X și extrasul din Registrul Bunurilor Imobile, deoarece aceste acte dovedesc doar faptul că el este proprietarul de drept al acestui imobil, fapt care a permis inducerea în eroare a părții vătămate, sub pretextul vânzării-cumpărării bunului imobil, cu încheierea unei tranzacții și perfectarea contractului la notar, or, în caz contrar, dacă inculpatul nu ar fi fost proprietarul de drept al acestui imobil, era în imposibilitatea să-și realizeze scopul de dobândire ilicită a sumelor bănești, ca urmare a faptului că, ultimul nu și-a realizat promisiunea, dreptul patrimonial asupra imobilului fiind grevat, asupra acestuia fiind aplicate unsprezece sechestre.

Or, potrivit argumentelor invocate în apel, inculpatul fiind cunoscut cu partea vătămată, știa că ultimul dorește să procure bunul imobil, însă, afirmațiile apărării că inculpatul nu a creat părții vătămate impresii false referitor la faptul că urmează să-i înstrăineze bunul imobil, nu pot fi apreciate ca fiind pertinente, deoarece, inculpatul nu și-a realizat promisiunea de perfectare a actelor juridice translativ de proprietate, partea vătămată declarând că *„a dat suma de 4000 euro, ulterior încă 4000 euro și 6000 euro, în total suma de 14.000 euro, și din momentul respectiv, până în ziua de astăzi, nu a primit nici un document asupra imobilului”*.

Și afirmațiile apărării că situația de litigiu este de ordin civil, iar părțile au convenit, prin recipisa din 15.05.2011, modalitatea de restituire a sumelor de bani, incluzând și dobânzile de întârziere, nu constituie temei de achitare a inculpatului, deoarece infracțiunea de escrocherie a fost consumată din momentul în care acesta a obținut posibilitatea reală de a se folosi și de a dispune de bunurile părții vătămate, fiind constatat că partea vătămată a transmis inculpatului suma de 14.000 euro, respectiv, infracțiunea a fost consumată, iar faptul că inculpatul, ulterior dobândirii mijloacelor bănești, și-a manifestat intenția de a restitui sumele de bani, poate doar să prezinte importanță în procesul de individualizare a pedepsei penale.

La fel, este neîntemeiată poziția apărării în partea ce ține de faptul că contractul de vânzare-cumpărare nu a fost autentificat notarial, pe motiv că partea vătămată nu a dorit acest fapt, or, aceste circumstanțe sunt lipsite de logică, deoarece partea vătămată a transmis suma de 14.000 euro în scopul cumpărării apartamentului, respectiv, este firesc ca ultimul să urmărească și dobândirea *de iure* a dreptului de proprietate asupra bunului imobil în litigiu.

În același timp, faptul că asupra bunului imobil au fost instituite mai multe sechestre îndreptățește refuzul părții vătămate de a mai intra în posesia acestui bun, or, în aceste condiții, este afectată speranța legitimă a părții vătămate de a obține bunul imobil, fără a fi afectat de careva modalități restrictive, respectiv, ultimul a solicitat restituirea mijloacelor bănești.

7. La 29 iunie 2020, avocatul Vitalie Rotaru și inculpatul au declarat recurs ordinar, în care solicită *repunerea în termen conform art. 403, 404 CPP*, casarea deciziei instanței de apel din **05 octombrie 2019** (*pct. 3., 4. din decizie*) și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată sau pronunțarea unei noi hotărâri, prin care ultimul să fie achitat, *pe motivul existenței relațiilor civile*

între părți, din motiv că fapta nu a fost săvârșită de inculpat și acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii.

Recurenții au invocat că instanța de apel urma să țină cont de faptul că primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi încadrată ca escrocherie doar în cazul în care infractorul, încă la momentul intrării în posesia acestor bunuri, avea drept scop însușirea lor și nu intenționa să-și îndeplinească angajamentul asumat, însă, conform recipiselor și înțelegerii în formă scrisă, inculpatul a împrumutat suma de 14.000 euro de la partea vătămată, fapt confirmat prin declarațiile inculpatului la urmărirea penală, însăși, partea vătămată indicând că acesta a împrumutat banii, astfel că nerestituirea în termen constituie o simplă neexecutare a recipisei.

Totodată, temeiul aplicării răspunderii penale pentru escrocherie apare în cazul imposibilității apărării drepturilor subiective prin mijloacele justiției civile sau atunci când este vorba despre două subiecte ale unui raport juridic, urmând a fi verificată, înainte de toate, ipoteza egalității lor în drepturi și numai dacă există indici care exced limitele încălcării normelor dreptului civil, atunci se justifică intervenția legii penale.

Or, se atestă prezența egalității părților după posibilitatea de apărare, cât și a faptului că creditorul a avut și nu a exercitat acțiuni civile în vederea restabilirii drepturilor lezate, iar încălcarea drepturilor creditorului nu a fost cauzată de rea-intenția inculpatului, dar de refuzul părții vătămate de a încheia contractul notarial, care până la moment nu a fost posibilă din cauza aplicării, începând cu anul 2013, a mai multor sechestre pe bunul imobil și de neacceptarea părții vătămate de a mai intra în posesia bunului imobil.

Astfel, argumentele apărării invocate în instanța de apel nu au fost analizate și puse în discuția părților, conform principiului contradictorialității, stipulat la art. 24 Cod de procedură penală, iar, în corespundere cu *art. 444 alin. 1 p.6 CPP*, decizia instanței de apel nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

În drept, recursul este întemeiat pe art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel.

Însă, conform art. 422 Cod de procedură penală, termenul de recurs este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei. Potrivit art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală, la calcularea termenelor pe zile nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește. În corespundere cu art. 418 alin. (1), 338 alin. (2)-(4), 340 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel pronunță public dispozitivul hotărârii, fapt despre care se consemnează în procesul-verbal. Hotărârea motivată se pronunță la fel public, în termen de până la 30 de zile. Copia de pe hotărârea motivată se înmânează participanților prezenți la ședința de judecată. Participanților care nu s-au prezentat în ședința de judecată li se expediază, în termen de 3 zile, copia de pe hotărârea motivată.

Sub acest aspect se atestă că, conform procesului-verbal al ședinței de judecată, instanța de apel a pronunțat dispozitivul deciziei pe 05.11.2019, în lipsa inculpatului

anunțat în căutare, dar în prezența avocatului Dumitru Cazacu, decizia motivată fiind pronunțată la 3 decembrie 2019, în lipsa inculpatului și a avocatului, iar potrivit scrisorii din 12.12.2019, acestora le-a fost expediată copia hotărârii motivate (*vol. 2, f.d. 131-135, 152, pct. 4. din decizie*).

Deci, decizia atacată a fost pronunțată în condițiile legii la 3 decembrie 2019, iar termenul de 30 zile pentru depunerea recursului ordinar a expirat la sfârșitul zilei de 3 ianuarie 2020.

Totodată, recursul ordinar al avocatului Vitalie Rotaru și inculpatului a fost înregistrat la Curtea Supremă de Justiție pe 29 iunie 2020, adică peste termenul prevăzut de lege (*vol. 2, f.d. 233, pct. 7. din decizie*).

Alte informații cu privire la data depunerii recursului respectiv în instanța de recurs nu există nici în dosar și nici în recursul nominalizat.

Este de menționat că art. 422 Cod de procedură penală, nu prevede repunerea în termen a recursului ordinar, nicio altă procedură legală de a calcula termenul de recurs decât de la data pronunțării deciziei motivate, iar art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală prescrie expres că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Prin urmare, durata termenului de recurs este stabilită prin lege. Acest termen nu poate fi prelungit sau scurtat de instanța de judecată. El este absolut, are un caracter imperativ și fatal, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

Astfel, solicitarea recurențelor privind repunerea recursului în termen *conform art. 403, 404 CPP*, norme care sunt incidente procedurii de declarare a apelului, este lipsită de orice suport legal (*pct. 7. din decizie*).

Conform art. 432 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de recurs decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este declarat peste termen.

Astfel, odată ce este declarat peste termen, recursul ordinar de pe rol urmează a fi declarat inadmisibil.

9. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 2), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul Penal

d e c i d e:

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Vitalie Rotaru și inculpatul Diacon Mihail XXXX împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 05 octombrie 2020, pe motiv că este declarat peste termen.

Decizia este irevocabilă, fiind pronunțată integral la 29 ianuarie 2021.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun